

RÉTH ALFRÉD (1884-1966)**Villamosmegálló, 1924**

Olaj, vászon, 69x55,5 cm

Jelezve jobbra lent: Reth 1924

Kezdő ár: 5 000 000 Ft / 16 129 EUR

Becsérték: 7 000 000 – 10 000 000 Ft

Estimated value: 22 581 – 32 258 EUR

AUKCIONÁLVA:

- László Vargart 1. árverés, 107. tétel

PROVENIENCIA:

- Einsatzstab Reichsleiter Rosenberg (Rosenberg birodalmi vezető kétszenléti csoportja) által lefoglalt alkotás (Párizs, 1940)

REPRODUKÁLVA:

- Cserba Júlia - Kopeczky Csaba - Maklár Kálmán - Passuth Krisztina: Alfred Reth (1884-1966). Maklár Artworks, Budapest-Párizs, 2003. katalógus: 87.

Fernand Léger: Emberek a városban, 1919

RÉTH MŰVÉSZETE AZ 1920-AS ÉVEKBEN

Az 1920-as évek elején az avantgarde progresszív irányzatait hűvösebb, racionálisabb tendenciák váltották fel. Útkeresés ez az időszak, melyet az I. világháborút követő döbbenet, általános letargia, valamint a kubizmus és a futurizmus kifulladására idézett elő. A formabontó avantgarde ötletek, polgárpukasztó gegek és forradalmi pamfletek helyett újra felüti a fejét a klasszikus értékre, míg a kiállítóterem és galériák világában ismét a figurativitás játsza a főszerepet. Fernand Léger emberi alakokat helyez fiktív tereibe, Picasso ekkor festi robusztus klasszicizáló női alakjait, Juan Gris pedig elkészíti Pierott-sorozatát.

A korábban az ortodox kubisták közé tartozó Réth, Legér és Francois Picabia művészetéhez hasonlóan, kevésbé elvont, a színek és formák szabadabb játékára épülő stílust alakít ki magának. Szakítva a kubizmus vegyítzta formalizmusával, a nagyváros életteli színeit keresi témáit magának. Ekkor készült műveit szertelen, változatos témaválasztás jellemzi. A „dzsessz-zenekarok és Josephin Baker Párizsa” inspirálja művészetét: portrék, utcai, piaci, kávéházi és színházi jelenetek bukkantak fel vásznain. Elegáns, de legalábbis jólöltözött „bábfigurái” pedig a kor internacionális festészetével, Malevics, De Chirico, Léger vagy éppen Bortnyik Sándor alkotásaival mutatnak szoros rokonságot.

A NAGYVÁROS ESZTÉTIKÁJA

Európában a mai értelemben vett nagyvárosi lét kialakulása az 1920-as évekre tehető. Egy új élettér és vele egy új életforma jelenik meg az öreg kontinensen, amely radikálisan új módon szerveződő vizuális nyelvet is megteremt. Egyrészt a metropolisz új, kifogyhatatlan tematikával látja el a modern művészetet, másrészt az új világ képének „apokaliptikus lovasai”, a film, a fotó és a reklám alapvetően szabja át a képzőművészet addigi meglehetősen kötött műfaji kereteit. A képek áradata rövidesen megtöri az írott szó több évszázados hegemoniáját, miközben a lét korábbi egyszólamúságát lassan a modern tér és idő fogalmainak komplex polifóniája váltja.

Ebben az új világban a festmények teljesen új funkcióval, s jelentéssel telítődnek. Szemben

a történelmi korstílusokkal és a 19. század művészetével az eszmei szépség harmónikus láttatása helyett, a társadalomkritika és a ember önbeteljesítő igénye kerül főszerpbe. Réth is csatlakozik e modern szemléletű esztétikához, s túllép a jelen egyszerű mimetikus láttatásán. A geometrikus absztrakció, illetve a nagyváros megidézett jelenségeinek egymásba oltásával, a technika, a tudomány valamint a mechanizált élet „egzakt és mérhető” értékeinek víziószerű rögzítésére tesz kísérletet.

Villamosmegálló című képét körívek és téglalapok mentén alakítja ki. Amíg a fák ágai és lombkoronája köríves struktúrába rendeződnek, addig az épületek és a járdaszívet téglalapoká absztrahálódnak. A látványt egy elvont képi struktúra rendszerébe illeszti be, amely felfokozott dinamikát kölcsönöz a kollázsszerűen „feltett” figuráknak és tájrészleteknek. Épp ez a dinamika avatja Réth posztkubista periódusának egyik remekművévé a fenti alkotást: a statikus figurális elemek és a mozgalmas, lendületes képszerkezet ellentéte olyan vibrálást, lüktetést kölcsönöz a festménynek, mely a metropolisz élmény igazi sajátja.

FRAGMENTUM A KÉP ELŐÉLETÉBŐL

A kép hátoldalán két, Einsatzstab Reichsleiter Rosenberg (Rosenberg birodalmi vezető kétszenléti csoportja) feliratú horogkeresztes birodalmi pecsét található. Az ERR-t a Nemzeti Szocialista Párt fő ideológusa, Alfred Rosenberg hozta létre, a szervezet elsődleges feladataul pedig azt határozta meg, hogy a megszállt Franciaország, Hollandia és Belgium területén a zsidó tulajdonban lévő könyveket, műtárgyakat, képzőművészeti alkotásokat lefoglalják és összegyűjtsék. Az így begyűjtött műkincsek a pártközpont ideológiai és világnézeti kutatásaihoz szolgált volna segédanyagul. A társadalomtudományi álcák mögé bújtatott lefoglalások egyetlen célja azonban az egyszerű kisajátítás volt. Jellemző, hogy az így eltulajdonított javak közül a legszebb darabok nem egyszer Hitler és Göring művészeti gyűjteményéig jutottak. A pecsét azt bizonyítja, hogy a festmény az 1940-es évek elején Párizsban volt és a Harmadik Birodalom egyik legbefolyásosabb funkcionáriusának a birtokába került.

Kaszás Gábor

